

БЕЛИЯТ ЛОЦМАН

Петър Бобев не е начеващ автор, който прави първите си прощъпулки в детско-юношеската литература. Всяка година той поднася на младите читатели по една книга — „Белият лоцман” е вече седмата — с приказки, разкази или повести, в които преобладава, привлича със занимателността си научно-познавателният или научно-фантастичният елемент. Бобев не се блазни и не търси в разказите си непременно някаква „художественост” (поне в повечето от тях), не ги разкроява и белетризира излишно. Може би защото съзнава, че силата му е другаде — в научните познания, които притежава и които умее да претвори и използва в интересни, живи четива.

И на това ясно съзнание за истинските си възможности, за своя обхват като разказвач Бобев рядко изменя.

Малко по-различен е случаят с новата повест „Белият лоцман”. Първото впечатление от началните страници изненадва, буди радостни предчувствия, подсказва определено за стремежа на автора да надмогне ограниченията на научно-познавателния подход към материала, характерен за повечето от досегашните му работи — и (може би) най-сетне да се изяви като белетрист, поставил си значително по-високи задачи. И наистина началните глави на „Белият лоцман” са написани с искрено увлечение. Гонитбата на делфините в океана, които се премятат сред вихрушка от изумрудена пяна, нападението на кръвожадната косатка, срещата с гигантския калмар, възбуждащата и опияняваща игра-преследване на летящите риби — целият чудесен, вечноменящ се, непознат подводен свят оживява пред очите на любознателния читател. Като се почне с великолепно описание на морските звезди, коралите и веещите се водорасли, с плътните и вярно уловени пейзажи в различни часове и състояния на океана и се стигне до белия делфин-самотник, който авторът (за съжаление само в началото на повестта) внимателно и с мярка „антропоморфизира”, навсякъде в книгата се усеща действието на суровия и неотменим закон на подводната джунгла, на великата борба за съществуване, на оня „пищен, всепроникващ живот”, който всекичасно кипи, мре и се ражда в океана. И тая вечна борба в прародината на живота е представена не грубо, като сляпо начало, а като нещо естествено и справедливо в неизтощимата си първична мощ...

Като въведение в разказа — чудесно!

Но към четвъртата-петата глава читателят усеща, че тия подробни и все по-често повтарящи се описания се превръщат едва ли не в самоцел. Авторът иска да ни демонстрира порасналото си умение да рисува и разказва, но...увличайки се в дребнава описателност, затъмнява собствения си замисъл. Реди приключения след приключения, не защото в тях героите преследват някакви свои цели, а сякаш само да каже и да повтори (за кой ли път вече?) всичко, което знае за обитателите на океана. Не че избраният описателен маниер се е превърнал в книгата в непоправима беда, но все пак, колкото и ограничена художествена задача да си е поставил авторът, не може по десет пъти да ни описва как косатките нападат и ръфат китове или как делфините преследват рибните пасажи. При това – без да добави нищо ново към казаното веднъж.

Такива и подобни епизоди биха могли да се нижат до безкрайност.

Естествено няма нищо лошо една повест с явно научно-познавателна стойност да се изгради върху несложните и дори малко условни отношения между човека-корабокрушенец и белия делфин-самотник. Но именно защото авторът се е стремил да изгради тия отношения и цялата необикновена среда, в която се развиват, на една

правдива научна основа, волностите са не особено приемливи. Качествата, с които така щедро е надарен белият делфин — изключителната съобразителност, едва ли не човешко съзнание за бедите, в които изпада корабокрушенецът и от които той непрекъснато и винаги навреме, в решителния момент го отървава — подбиват доверието в разказа. На стр. 65 П. Бобев кара белия делфин като дресирано куче да се спусне подир изгървания от човека нож (в схватката му с някаква акула), да стигне дъното, да намери ножа, да се изтръгне от прегръдките на вездесъщите калмари и в решителния момент да го поднесе на своя приятел, който го забива в акулата и мигновено се обръща да посрещне на всичко отгоре и връхлитащата го косатка. Такива невероятни — само да се поддържа напрежението — перипетии са толкова много, че човек се пита: дали пък наистина някъде и... такива делфини?

В повестта могат да се открият и редица други несъобразности и повторения като напр. постоянното присъствие и намеса ни в клин-ни в ръкав в разказа на косатката със забития харпун в гърба, на слепия кашалот, на белязаната китица, на едноръкия калмар. Или: гигантската мида тридакна бива нападната от октопод и захлопва черупката си, измамвайки хищника, на стр. 20 — веднъж, на 28 — втори път, на 49 — трети, на 71 — четвърти. На стр. 43 авторът пише, че нагазил във вода до колене, корабокрушенецът бил нападнат от океанска (!) акула. На стр. 50 китовите се чешат о...крайбрежните камъни. На стр. 60 корабокрушенецът непомирисвал дотогава подобен лов, на два пъти възсяда безпрепятствено една акула и дори... ѝ избалаква с пръст очите. На стр. 79 авторът кара своя герой да тегли сам (!) на брега лодката си – и то не каква да е, да речем, лека нашенска рибарска сеферка, а спасителна лодка, солидна; и не даже на пясъчен бряг, а на каменист...

Не посочените несъобразности обаче определят качествата на книгата, която има несъмнена познавателна стойност. С хубавите си страници, особено в началото тази книга говори за порасналите творчески възможности на автора. Време е П. Бобев да помисли за преодоляване докрай на голоописателния елемент, за домогване до по-значителни мисли, образи, обобщения...

ВЪРБАН СТАМАТОВ

[Назад към основната страница](#)